

הצורך בהפרדת הפעולה מהתוצאה

יום שלישי פרשת במדבר כ"ט אייר תשפ"ה

אמונה ובטחון

שיעור רפ"ח

יִזְדָּה לֹא-ל שְׁהִשְׁלִימוּ עַל יְדוֹ וַיִּשְׁימָהוּ סִיפָה לְטוֹבַת זִוְלָתוֹ
(כי מעלה נשגבה היא - שהקב"ה משתמש בו ככלי להביא טובה לעולם.
זו מדרגה של דבקות, שכן טובו של הקב"ה הוא מן המידות הקדושות,
וכל שהטוב עובר דרכו - כאילו זכה להשראת שכינה). **וְאִם יִמְנַע מִמֶּנּוּ
וְלֹא יִזְדָּמֶנּוּ לוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ, אֶל יֹאשִׁים נַפְשׁוֹ** (לא יאשים את עצמו ולא
יתהלך עם נקיפות מצפון" מזה).

אין מקום להאשמה עצמית

האדם נוטה להאשים את עצמו - יומם ולילה. לזה בא
רבינו המחבר ומעמידו על טעותו: זוהי שגיאה חמורה
באמונה ובביטחון. אינך מתחיל להבין איך הדברים פועלים.

לא הצלחת? ניסית לעזור, פעלת בכל לבך, התאמצת
ככל שיכולת - ובסופו של דבר, לא הצלחת... אכן יש מי
שבמקרה כזה, מאשים אחרים, אך רבינו המחבר אינו עוסק
במי שנמצא בדרגה כה נמוכה, אלא במי שמאשים את עצמו
באמרו: "שמא לא טרחת די הצורך? שמא ההשתדלות שלי
לא הייתה שלמה? ואולי באמת אינני ראוי, שהרי אמרו חז"ל
(שבת לב, א) 'מגלגלין זכות על ידי זכאי', ואנוכי איני בכלל
זכאי?" אולי התוצאה לא הגיעה כי אני 'שיגעון'? ואם הייתי
'ערליכער איד', הדבר היה מצליח? אך רבינו המחבר מבהיר
לו: אם עשית את ההשתדלות הנדרשת, ופעלת באמת עד
מקום שידך מגעת - אין לך מקום לאשמה עצמית. אדרבה,
יאמר בלבו שלטובתו של פלוני מנע ממנו הקב"ה את
הטובה, כי הטובה יכולה להזיק לו.

האדם טוען: ניסיתי להכניס בנו של פלוני בישיבה,
השתמשתי בפרוטקציה, השתמשתי בכסף, השתמשתי

ישתדל בלי קשר לתוצאה

עד כה עסק רבינו המחבר בביאור הגישה הנכונה
כשבאים לבקש טובות מאחרים, וביאר מה צריך האדם
להרגיש כשהלה הצליח לעשות עבורו את הטובה שביקש
ממנו, ומה הוא צריך להרגיש כשלא הצליח. להלן רבינו
עוסק במי שמתבקש לעשות טובה לזולתו.

זה לשונו: **"וְכֵן אִם יִבְקֹשׁ מִמֶּנּוּ מִי שְׁלֹמֶעֱלָה מִמֶּנּוּ אוֹ
שְׁלֹמֶטָה מִמֶּנּוּ חִפְץ** (בין אם מדובר באביו או ברבו המבקשים טובה
ממנו, ובין אם מדובר בבנו או באיזה בחור צעיר בבית הכנסת - לא יהא
אצלו חילוק בדבר... ולא כמידת העולם - שדרך בני אדם לעשות חשבון:
אם המבקש הוא אדם חשוב, מתמלא הוא בשמחה, ורץ למלא בקשתו;
ואף מספר לאחרים שזכה שפלוני הגדול פנה אליו. אך כאשר המבקש הוא
אדם פשוט, הוא נוטה להתרגז: "מה אתה מטריד אותי? תבקש ממישהו
אחר!" אין לו חשק להיענות לבקשה. כותב רבינו: דבר ראשון צריך להבין
שאין שום חילוק, אלא תמיד -) **יִסְבֵּב לַעֲשׂוֹתוֹ בְּכָל לְבוֹ וַיִּשְׁתַּדַּל
לְהַשְׁלִימוּ בְּמִצְפוֹנוֹ** (במעמקי לבו, כלומר, מתוך הבנה שזה נכון וראוי,
כי זה עבודת ה') **אִם יִזְדָּמֶנּוּ לוֹ** (אם יתאפשר לו) **וַיְהִי מִי שְׁמִבְקָשׁוֹ
רְאוּי לְהִשְׁתַּדַּל לוֹ בּוֹ** (כלומר, שהמבקש הוא אדם כשר וישר, הראוי
להשתדל בשבילו. אך אם הוא אינו כן, אינו מחוייב להתאמץ כדי לעזור
לו), **וְאַחֵר כֵּן יִבְטַח עַל הָאֵל-לֵהִים בְּהִשְׁלָמָתוֹ** (לאחר שהשתדל
לעשות לו את מובקשו, יבטח בה' שיביא את התוצאה. יאמר לעצמו כך:
אינני בעל הכוח להביא את התוצאה; אני משתדל לעזור, אך אינני הגורם
לתוצאה. עשיתי את שלי לשם שמיים, לגלות את מידת ההטבה שטבע בי
הבורא, ועתה אני בוטח בה' שיביא את התוצאה).

"וְאִם יִשְׁלִימָהוּ עַל יְדוֹ (אם הקב"ה יזכהו שהתוצאה תבוא על ידו),
אֶל יִחְזִיק טוֹבָה לְעַצְמוֹ וְאֶל יִבְקֹשׁ גְּמוּלָה וְתוֹדָה מִזִּוְלָתוֹ, אֶלֶּא

בתפילה, את הכל עשיתי ולא הצליח. ניסיתי להוציא את פלוני מבית הכלא, הייתי ער לילות למענו, ולא הצלחתי. התשובה לזה היא כמובא בדברי יחזקאל מהגה"ק משינאווא זיע"א על הפסוק (וירא יח, לג) 'ואברהם שב למקומו'. אברהם אבינו התפלל להציל את סדום. 'אולי יש שם ארבעים וחמשה', אולי יש שלושים, ולמעשה, הקב"ה אמר: לא! אני הופך את סדום. ואברהם שב לאותו מקום בנפשו שבו היה מקודם. הקב"ה יודע מה טוב. התוצאה שיצאה לפועל - היא הטובה ביותר. תפקידך היה לנסות לעזור, כי התבקשת לעזור, וכאשר נסית, מדת חסדו של הקב"ה שרתה עליך והיית דבוק בו יתברך, ואם בסוף לא קרה הדבר - הרי שהקב"ה ראה שזו איננה טובה אמיתית לאותו אדם.

רבינו המחבר מסיים: "וַיִּוְדֵיעַ אֶת חֲבִירוֹ (משום והייתם נקיים) שְׁלֹא קִיצַר (שלא התעצל בהשתדלותו), אַחֲרֵי שִׁטְרַח וַיִּשְׁתַּדֵּל בּוֹ בְּעֶצְמוֹ (כלומר, לאחר שבאמת טרח והשתדל. לא שיאמר לפלוני: כן, בוודאי, התקשרתי לפלוני ולא היה מענה... בעוד לא טרח באמת, אלא התקשר לרגע אחד באמצע הלילה ומיד ניתק. אם הוא באמת טרח בשבילו, אז הוא יכול לומר: ניסיתי עד מקום שידי מגעת, אבל הקב"ה רצה אחרת, כפי הנראה כך זה הטוב ביותר...)".

התוצאה קדמה לפעולה

הנה כדי להבין איך הדברים פועלים באמת, עלינו להעמיק יותר בנושא. כי הרי אנחנו כל-כך רחוקים מדבר זה, וגם אנשים העוסקים באמונה וביטחון אינם רגילים להתבונן בזה. אך בכל זאת, הבנה זו יכולה להועיל לנו מאוד מאוד.

ראשית, נחזור על דברי רבינו המחבר בנוגע למי שמבקש טובה מזולתו. שאם הלה הצליח לעשות לו את מבוקשו, עליו אמנם להכיר לו טובה, אך לזכור שהדבר לא היה תלוי באותו אדם. הקב"ה הוא שעשה לו את הטובה, ולו עליו להודות.

אבל כיצד הדבר פועל? כאשר הקב"ה גוזר שתבוא תוצאה מסוימת, הוא מחפש 'זכאי' שדרכו תגיע אותה תוצאה. אם נגזרה תוצאה - היא בוודאי תבוא. אך כשהיא באה, היא צריכה לבוא על פי סדר הבריאה. ולכן הקב"ה מכניס באמצע אדם הראוי לכך, שדרכו תבוא אותה תוצאה. לא משום שהאדם היה 'זכאי' ומגלגלין זכות על-ידי זכאי - באה התוצאה. אלא להיפך: מפני שהתוצאה נגזרה מלמעלה, הקב"ה מזמן את ה'זכאי' שיהיה השליח להוציאה לפועל.

כך הכל מתחיל. הקב"ה בורא את העולם ורוצה שיהיו בו בעלי חיים - הוא בורא בעלי חיים. הוא רוצה בתקופה מסוימת שיהיו לבני ישראל שני מנהיגים - הוא בורא את משה ואהרן, והללו מתפללים עבור עם ישראל ומנהיגים אותם, כי כך נגזר מראש שיהיה.

ואם כדי שיהיו לבני ישראל באר ומן וענני הכבוד, הם זקוקים למשה אהרן ומרים כדי שהללו יבואו אליהם על ידם ובזכותם - הקב"ה בורא את משה ואת אהרן ואת מרים. אין הכוונה שבני ישראל הלכו במדבר בלי לדעת מה יהיה ואז - ממש נס שיש להם את משה רבינו... נס שהגיעה מרים הנביאה ולכן היו לבני ישראל מים לשותות... תארו לכם מה היה קורה אם מרים לא היתה קיימת... אבל זה ממש לא כך אלא בדיוק להיפך. התכנית היתה שכאשר בני ישראל ילכו במדבר, יהיו להם כל צרכיהם. הגע בעצמך! אם הקב"ה ברא את סדר יציאת מצרים וסדר של קבלת התורה, והוא כל יכול, היתכן שלא היתה לו תכנית סדורה מראש? ולפי זה נקשה, אז מדוע באמת א שכל זה היה בזכות משה, אהרן ומרים?

והפקד את שרה

התשובה היא כנ"ל, והיא מבוססת על יסודו של ה'אור החיים' הק' בפרשת וירא. הקב"ה מבטיח לאברהם אבינו שייפקד בן - 'כי ביצחק ייקרא לך זרע'. וכך נכתב בתורה: 'וה' פקד את שרה כאשר אמר'. מה אם כן הפשט שבתורה מופיע פסוק זה מיד אחרי שאברהם התפלל על אבימלך, ורש"י שם כתב שנפקד בן משום שהתפלל על אבימלך והמתפלל על חבירו והוא צריך לאותו דבר - הוא נהנה תחילה, ומשמע מזה שאלמלא היה מתפלל בעד אבימלך, לא היה מוליד את יצחק? איך ייתכן לומר זאת, והרי הקב"ה כבר הבטיח לו מפורשות שיוולד לו יצחק?!

מבאר ה'אור החיים' הק': התוצאה - הולדת יצחק - כבר נגזרה מראש. אך גם כאשר נגזרת תוצאה, יש דרך קבועה איך היא מתממשת בעולם הזה. הקב"ה מזמן מציאות שתהווה כלי לקבלת השפע. הוא אומר כך: איזו מצוה תכניס אותו? הרי אף לאחר שיש החלטה שהשפע יבוא, הוא זקוק לעבור בסדר מסוים. הדבר דומה, למשל, לארגון חלוקת מזון בל"ג בעומר. עומדים לחלק מוצרי מזון בשווי מיליון שקל, אבל עדיין צריך להביא משאיות שיאספו אותם ויובילו אותם למקום החלוקה. אף הקב"ה פועל באופן זה, אבל אצלו הובלת השפע נעשית על-ידי מצוות ומעשים טובים ועל-ידי צדיקים שהם זכאים ואפשר לגלגל זכות על ידם. הביא הקב"ה את אבימלך ועצר בעד כל רחם בביתו והזמין מצוה זו לאברהם להתפלל עליו, הכל כדי שיהיה צינור להבאת השפע ויצחק יוכל להיולד.

פלוני נבחר להביא התוצאה על ידו

כך גם בענייננו: יהודי זקוק לטובה. הוא חושב: אולי פלוני יעזור לי? אולי דווקא אלמוני? ואז צץ במוחו רעיון - פלוני יכול לעזור לי! ובפרט שהוא ירא שמים ובוודאי תהיה לו סייעתא דשמיא.

הוא פונה אליו, מבקש ממנו לסייע - ופלוני מתרצה. הוא פועל בשבילו ובאמת מצליח להוציא את הדבר מן הכח אל הפועל.

אומר רבינו המחבר: **התוצאה הגיעה - משום שהיא היתה צריכה להגיע. אלמלא נגזרה מן השמים - היא לא הייתה מגיעה**, לא דרך פלוני ולא דרך מישהו אחר. אז מדוע אם כן צריך להכיר טובה לאותו פלוני? משום שהקב"ה הביא אותו לאחר שהתוצאה כבר נגזרה לבוא, והוא השתמש בו ככלי להביא לו את הטובה. ועל האדם להכיר בכך שהקב"ה זימן לו אדם זה כדי שיוכל להביא לו את התוצאה על ידו.

עוד מובא באור החיים הק' בפרשת חיי שרה, בענין אברהם ששלח את אליעזר להביא לו שידוך לבנו יצחק. אליעזר מבין שהשפע צריך לבוא על-ידי סדר מסוים. הוא אומר: אני יודע שיצחק זקוק לשידוך, ואני יודע שאדוני אברהם הוא צדיק נשגב והקב"ה בוודאי יעזור לו. אבל אם אני הוצבתי בתווך, אני מתפלל שאוכל להיות 'זכאי' אמיתי ויוכל הדבר לבוא לידי גמר על-ידי. השידוך הזה הולך לקרות, אומר אליעזר, אבל היות שאני נשלחתי לכך, אני מבין שאני צריך לעבוד עלי להיות 'זכאי'. יצחק ימצא בוודאי את אבידתו אע"פ שלא אהיה 'זכאי', כי זכותו וזכות אביו אברהם יעמדו עלי, אך אני מתפלל לה' שאהיה זכאי כדי שאזכה והדבר ייעשה על-ידי.

בהכרת הטוב מתחברים לטוב

נוסיף כאן הבנה עמוקה יותר, שתוכל לשפוך אור על מהותה של עבודת הכרת הטוב. רבינו המחבר לימד אותנו שכאשר האדם מקבל טובה מזולתו, עליו להודות תחילה לה'. ואחר כך, עליו להכיר תודה גם לאותו אדם שעזר לו: קודם כל - על רצונו הטוב לעזור לו. ואם הטובה גם הושלמה על ידו - עליו גם להודות לו על כך שעשה עצמו 'זכאי', עד שמן השמים יכלו להשתמש בו כצינור להעביר את השפע.

נעמיק בזה עוד. אחת הדרכים להסביר את ענין הכרת הטוב, הוא שכך האדם מתחבר ונעשה דבוק לטוב. כאשר מישהו עושה לי חסד - אין זה רק מעשה פרטי של אדם טוב, אלא מדת חסדו והטבתו של הקב"ה פועלת דרכו. ובכן, אם אינני שם לב לכך - אינני מתחבר לטוב. אבל אם אני שם לב לכך ואומר בהתפעלות: הקב"ה מטיב עמי עכשיו על-ידי האדם הזה - אז אני מתחבר לאותו טוב. אני מתבונן במתרחש, ומחדיר במוחי ובלבי: הקב"ה הוא טוב ומטיב. ובכן, אני נעשה מחובר לטוב, ויש לי מזה תועלת עצומה.

וכפי שכאשר האדם מתמרמר, הוא 'מתבשל' בתוכו ואומר לעצמו: העולם הוא עולם של מושחתים, כולם אותו דבר, כל אחד מתכוון אך ורק לעצמו, עולם רע, משיח כבר

צריך להגיע... בכך הוא מעמיס על מוחו ונפשו עוד ועוד מרור (בלי חרסות)... והתוצאה: לבו נהפך להיות מר ונפשו מדוכדכת. וכן להיפך - אם האדם שם לב לטובה, ואומר מזמור לתודה, מתבונן, נכנס לפרטים, הוא נעשה בן עולם הבא, כמאמר חז"ל (ברכות ז, ב) "האומר תהלה לדוד בכל יום שלוש פעמים - מובטח לו שהוא בן עולם הבא". כל פעם שהאדם מכיר בטוב, הוא מתחבר אליו.

מתחיל במועיל ומסיים בטוב

ידועים דברי ה'אור החיים' הק' בפרשת ואתחנן, בענין הצינון: 'ואהבת את ה' אלוהיך'. הוא מציג שם דרך ברורה להגיע לאהבת ה'. כאשר אדם מתבונן בכך שהקב"ה הוא ערב, טוב ומועיל, באופן טבעי תתעורר בו אהבה אליו - כי הלב נמשך למי שמועיל לו, שמטיב עמו, שהוא ערב ונעים. כשתבין שמי שעוזר לך, זה הקב"ה, והקב"ה הוא מקור הטוב, וכשהאדם נעשה מחובר אליו, נעים לו כל-כך וטוב לו כל-כך, זה יעורר בלבך אהבה לה'. כך הם דברי ה'אור החיים' הק' שם.

אומר רבינו המחבר דבר נפלא: כשמועיל אליך בשורה שפלוגי הצליח לעזור לך במה שביקשת ממנו - מה בעצם קרה באותו רגע? הגיע עכשיו לקראתך משהו 'מועיל' ו'טוב'. 'מועיל' - כי הדבר שהיית זקוק לו הסתדר. 'טוב' - כי אותו אדם השתמש במדת ההטבה בנסותו לעזור לך. הוא בחר להטיב לך ומדת הטבתו של הקב"ה הגיעה אליה. ובכן, אם אתה מכיר ומתבונן בזה, אתה מקיים 'ואהבת את ה' אלוהיך'. ההתבוננות מחברת אותך אל הקב"ה. אתה קורא ברגש: תודה לך ה', אני אוהב אותך, אתה עוזר לי... ההתבוננות מחזקת בך את ההכרה שהקב"ה מנהל את העולם ושהטיב לך בעבר ומטיב לך בהווה ויטיב לך בעתיד, וכך אתה מתחבר אליו.

אך כשיורדים יותר לפרטים, מה שהכי נוגע ללב בתחילה - הוא דווקא החלק המועיל. האדם עסוק כל-כך בצרכים וברצונות שלו, שכאשר הוא מקבל את מה שביקש - הוא מתרגש. זוהי התגובה הטבעית. ולכן, בהתחלה אתה מודה לה' על התוצאה, על החלק ה'תועלת', על כך שהדבר הסתדר. הרי כל אחד עסוק בעיקר בתוצאה. הוא רוצה לדעת דבר אחד - הגיעה התוצאה או לא? וכשהיא מגיעה הוא מתבונן: מי מביא את התוצאה? הקב"ה בעצמו מביא אותה, בלי קשר לפלוני אם השתדל או לא. על כן כשהאדם מכיר שהקב"ה בעצמו הביא לו את התוצאה, הוא נותן לו הודאה, והרי הוא מקיים בזה מצות 'ואהבת את ה' אלוהיך', כי הוא מרגיש עכשיו שהקב"ה הוא מועיל. הקב"ה עוזר לי, הקב"ה מסדר לי את ענייני...

אך מה שקרה באמצע הוא, שהיה כאן מישהו שהטיב עמדי? מה הפירוש הטיב עמדי? הוא השתמש ברצון להטיב

לי והתנהג על פי רצונו זה. הוא בחר בטוב להשתמש במדת החסד. לכן כשאני מודה לו, אני שוב מתחבר אל הקב"ה, כי אני אומר: תראה כמה טובים הם היהודים, מי כעמך ישראל... תודה לך ה' על שבראת אדם זה וזימנת אותו לעזור לי, כי התועלת באה אלי על-ידי טוב. תחילה אני מודה לך על התוצאה, ואז אני מכיר שבהיותך מקור הטוב, בראת יהודים עם הנהגה של הטבה. אני רוצה להכיר בכך, אני רוצה להיכנס לפרטים, כי כשאני עושה כן, מתעוררת בי אהבה אליך. גם שאני מסתכל על ראובן ואומר: אני מודה לך על בחירתך להשתמש במדת החסד שלך - אני מתחבר אליך ה'. כשאני מסתכל לו בפנים, זה מקרב אותי אליך, כי אני רואה כמה טוב הוא הטוב.

אהבת הטוב - פעם ופעמיים

זה מה שנקרא אהבת הטוב. לא אהבת המועיל. אהבת המועיל פירושה: אני נהנה שקיבלתי את מבוקשי! אהבת הטוב פירושה: תראה איזה אדם טוב הוא!!! זה מעורר אותי, זה מפעיל אותי. למה? למה אני מתפעל ממנו? אדם נקלע לאיזה סיבוך רפואי, הוא מתקשר לארגון שעוסק בהגשת עזרה רפואית, ומיד הם נכנסים לעובי הקורה. הם רצים אחריו, הם משיגים לו רופא, הם ממתינים לו ליד המטה. והוא מוצף התרגשות והתפעלות ממדת הטוב שבהם. תן תודה בפיו, אמור להם: מי כעמך ישראל... אז מתעוררת בלבך אהבה לה', כי אתה מבין שהקב"ה הוא זה שברא את הטוב הזה.

אכן אם הטובה באה לידי גמר על-ידי פלוני, האדם מכיר בטוב פעמיים. וכה הוא אומר: ראשית, אני מודה לך על בחירתך לרצות להטיב לי שנית, אני מודה לך על שאתמול חזרת בתשובה על פגמך בשמירת העיניים, אשר לכן יכולה היתה ההטבה לבוא על-ידי? כך כתב רבינו.

צריך באמת להתרגל לזה. כשרואים יהודי עושה דברים טובים, לא מעבירים את המבט הלאה, אלא עומדים ומשתוממים ומתבוננים. כך אוהבים את הטוב, כך אוהבים את הקב"ה, כך אוהבים יהודים, כך גורמים להרגשים להיות נכונים.

להתפעל מהמטיבים עם הבריות

הן כל היום אנו רואים יהודים כאלה. רואים יהודי שמטיב בחלוקת מזון, רואים יהודי שמטיב על-ידי שהוא יושב ולומד... תראה איך שהוא יושב ולומד, כל-כך טהור! תראה את מדותיו. האדם צריך להוציא זאת מפיו. אתה רואה אברך כולל, עליך להתרגש - הלא הוא מטיב עכשיו לבריאה! הוא יושב ולומד, כל-כך קדוש, כל-כך טהור. כשאתה רואה דבר כזה, עליך להתרגש, וזה מה שיגרום לך שתכיר בטוב ותתחבר להקב"ה באופן זה.

ומפני כך, אם פלוני ניסה לעשות לך טובה ולא הצליח, אתה שוב צריך להסתכל על התוצאה תחילה. אם התוצאה לא הגיעה - היא לא היתה אמורה להגיע, וזה הדבר הטוב ביותר בשבילי! זהו הא"ב. החשבונות עם כל האנשים מסביב שניסו לעזור לי - באים רק לאחר מכן. זה לא קרה, בגלל שזה לא היה צריך לקרות. רק בגלל זה. כי אילו היה הקב"ה רוצה שזה יקרה, היה מזמין אדם 'זכאי' לצד? אם במדבר צריכים להיות מן ענני הכבוד ובאה, יש שם משה אהרן ומרים. ואם התוצאה שרציתי שתגיע, לא הגיעה, היא לא היתה צריכה להגיע, ואם כן אני מודה לה' על שבחר בשבילי את הטוב ביותר.

אכן אם זה שלצדי רצה לעזור לי, אתבונן במדת הטבתו, אכיר בה, ואודה לו על כך. החילוק היחיד הוא שאינני יכול להודות לה' על שפלוני זכאי ולכן באה הטובה על ידו, כי היא לא באה על ידו. אבל זה שהוא ניסה לעזור לי, לא נשתנה מאומה, ואני צריך להודות לו על כך.

התוצאה אינה תלויה בבחירה

מכאן עוסק רבינו המחבר במי שנתבקש על-ידי פלוני לעשות לו טובה, ואומר שהוא צריך להשתדל לעשותו לו בכל לבו, ובלשונו: "אם יבקש ממנו מי שְׁלֹמֶעֱלָה מִמֶּנּוּ או שְׁלֹמֶטָה מִמֶּנּוּ חָפֵץ, יִסְבֵּב לַעֲשׂוֹתוֹ בְּכָל לְבוֹ וְיִשְׁתַּדֵּל לְהַשְׁלִימוֹ בְּמִצְוֹנוֹ". השאלה היא: מה הסיבה לכך? ובכלל, יש להבין מה זה קשור לכאן - לשער הבטחון? לכאורה זה מתאים לשער החסד.

התשובה היא שזה בוודאי שייך לבטחון. כשפלוני מבקש ממך טובה, ואתה מתחיל להתלבט אם לעשות אותה או לא... אני לא עושה, אין לי כח, אין לי זמן...

אבל כאן עליך להבין דבר יסודי: אתה אינך זה שבחרת אם התוצאה תבוא לעולם או לא.

הקב"ה כאילו אומר לך: לא שאלתי אותך אם להביא את התוצאה. אם החלטתי להביא אותה - היא תבוא גם בלעדיך. ואם החלטתי שלא - היא לא תבוא, גם אם תעבוד עד כלות כוחותיך.

הבחירה היחידה שיש לך היא - אם לחבר את מוחך למידת הטוב, ובכך להידבק בו. ואם תבחר בכך, תזכה לא רק לדבקות, אלא גם לכפרת עוונות, כפי שאמר חז"ל (ברכות ה, ב) על מה שנאמר (משלי טז, ו) בחסד ואמת יופר עון - כשהאדם עוסק בגמילות חסדים, מתכפרים לו עוונותיו. אם כן, התוצאה עצמה אינה תלויה בך כלל. מה כן תלוי בך? רק דבר אחד: אם תבחר להפוך את הרגע הזה להזדמנות של דבקות ב'

השתדלות רק בשביל הדביקות

אנו מייחסים יותר מדי כח לפעולות של בני אדם, וזהו היפך מה שדורשת מאיתנו האמונה והבטחון. כשלומדים את דברי רבינו המחבר שהוא אומר שעליך להשתדל בכל לבך לעשות את הטובה לחברך, עליך ללמוד תוך-כדי-דיבור את השורה הבאה ולהבין מה שהוא אומר. הוא אומר כך: **כשפלוני מבקש ממך טובה, תשקיע בזה את כל לבך, אבל רק בשביל מטרה אחת, שתהיה לך דביקות.** אם הדבר ייצא לפועל? זה כלל לא תלוי בך. **התוצאה אינה נובעת מגודל רצונך לעזור, ולא ממספר הפעולות שאתה עושה בשבילו.** אבל - **ההצלחה שלך תלויה כן תלויה רק בך: האם תשקיע את עצמך בזה, האם תכריח את עצמך להתגבר ולעזור לחברך.**

נמצא שאת שני הדברים צריך לומר עד הסוף. אם פלוני מבקש ממש טובה, דבר ראשון, **שתעשה אותה נכון.** דבר שני, **זה לא תלוי בכלל אם תהיה תוצאה או לא.** לכן אומר רבינו המחבר בהמשך: אף שהתוצאה לא הגיעה, **אם אתה יודע שאתה השתדלת כמו שצריך - הרי שזכית בהצלחה שלך.** הצלחתך היא בכך שבחרת שהטוב ישכון עליך. ואילו **עצם העובדה שהתוצאה לא באה - אינה שייכת אליך כלל.** זה מה שאומר רבינו המחבר: **"אֵל יִצְטָרְפוּ נַפְשׁוֹ"**. אל תפנה אל המקום הזה, **אל תסתובב במעגלי חרטה ואכזבה.**

רואים לעתים קרובות אדם שעומד לפני בחירה אם לעשות או לא, והוא נכנס ללחץ כאילו קיום העולם תלוי בו, כאילו ההיסטוריה ממתינה להחלטתו, וזו ממש שאלה של דיני נפשות ממש...

אבל - הירגע!

התוצאה - הקב"ה יביא אותה, בדיוק כפי שהיא נגזרה.

מה שנדרש ממך - הוא לעשות מה שנכון לעשות.

זה מה שרבינו בא ללמד אותנו. **כשמישהו מבקש ממך טובה, תעשה מה שנכון ואז השכינה תשרה עליך ותהיה לך סייעתא דשמיא.** אל תתעסק כל-כך בתוצאה, כי היא כבר נגזרה מראש.

העיסוק היחיד - בחירה בטוב

זהו בעצם יסוד היסודות שעל האדם להחזיר בנפשו שוב ושוב, אבל עד שיתעצם בקרבו:

אם אני בוחר בטוב - הקב"ה שורה עלי.

כעת, אם התוצאה הגיעה - אל תכניס בזה 'כוחי ועוצם ידי'. אל תהיה שוטה. התוצאה באה - מפני שהייתה צריכה לבוא. אדם עשה איזו טובה וראה הצלחה, עוד טובה וראה הצלחה. פתאום כל העולם מתקשר אליו - **אולי תוכל**

לגייס כסף גם בשבילי? אולי תוכל לדבר עם פלוני גם בשבילי? הוא מתחיל להרגיש: אופ! אני יכול... מה אתה יכול? לפני שתי דקות השכינה שרתה עליך כי עשית מעשה חסד, ועכשיו? היא ברחה ממך, כי התמלאת גאווה ואמרה השכינה: **אין אני והוא יכולין לדור.**

עליך להתרגל להיות עסוק בדבר אחד בלבד, בבחירה בטוב. כשמישהו מבקש ממך טובה - תכניע את עצמך. אמנם, יש כללים. יש מקרים שבהם אינך יכול לעשות את הטובה, לפעמים שהמבקש ממך אינו אדם כשר, אבל **האדם צריך לבדוק עצמו אם אינו מתרשל ואם הוא אמיתי עם עצמו.** כפי שרבינו המחבר אמר בפירוש. **בוודאי האדם בוחן את עצמו לראות אם נהג נכון או לא, אבל עדיין אין זה קשור לתוצאה.**

כך הוא לגבי הנסיונות שהקב"ה מזמין לאדם. כך בדיוק צריך להיות. כבר הבאנו פעם מדברי **המורה נבוכים**, שפעמים שצריכה להיות תוצאה קשה, ולשם כך מזמין הקב"ה עבירה שעל ידה באה תוצאה זו. תחשוב על כך. הקב"ה ברא את העולם והעולם צריך להתנהל, הקב"ה יכול לעשות הכל עם בחירתך ובלעדיה, ובכן, **הקב"ה עושה מה שצריך להיעשות.** התפקיד שלך? **לפעול כך שהשכינה תשרה עליך.** לכן, בדוק את עצמך תמיד לראות אם פעלת נכון או לא, ואם אתה מגלה שלא פעלת נכון, תחזור בתשובה, וקבל על עצמך להשתדל בפעם הבאה לפעול נכון. אם אתה רואה שהקב"ה מניח לדברים להיעשות על ידך, **התבונן לעשותם יותר בענוה, התבונן לחזור בתשובה יותר ותבין שהתוצאה בין כה וכה היתה מגיעה.**

כשפוש המעשים בלי קשר לתוצאה

ואם התוצאה לא באה על ידך, אמור לעצמך: דבר ראשון, אילו היה הקב"ה רוצה שהתוצאה תגיעה - היא היתה מגיעה, ואם כן, זה שלא הגיעה - אינו באשמת. איך, אולי איני 'זכאי'? - יכול להיות שאינך 'זכאי'. **תחזור אם כן בתשובה על כך שאינך זכאי** חזור בתשובה שוב ושוב. אבל **זכור שיש עוד חשבונות, והתוצאה בין כה וכה לא היתה צריכה לבוא, כי אם היתה צריכה לבוא, היה הקב"ה מזמין מישוהו אחר שהוא 'זכאי'.**

התרבות שלנו היא לנסות לשנות דברים. כשאדם מרגיש שלא בנוח, הוא עושה את הכל כדי לשנות את המצב. אנו חיים בעולם שבו אנו מרגישים שאנחנו מביאים את התוצאות, ולכן כשאנו מבקשים טובות מאחרים, או אחרים מבקשים טובות מאתנו, והצליחו להביא לידי גמר או לא, אנו מסתכלים כל הזמן כאילו התוצאה תלויה בנו... מדוע היית צריך לדבר ככה? היית צריך לדבר ככה, היית צריך לפעול ככה...

לא! זה לא תלוי בכלום. אתה יכול לחזור אחורנית ולבדוק רק מה לא עשית נכון.

הפקת לקחים בלי קשר להצלחה

בדרך כלל, האדם עושה רק חצי חשבון הנפש, כלומר, כשהוא מצליח - הוא חושב מה הוא עשה נכון, וכשאינו מצליח - הוא חושב מה הוא לא עשה נכון. זהו הסדר של אנשים מסודרים שעושים אח"כ בדיקה של 'הפקת לקחים'. מארגנים אסיפה אחרי המעמד: הבה נראה מה עשינו. אם המעמד הצליח, נרשום את כל הסיבות שהוא הצליח; אם הוא לא הצליח, נרשום את כל הסיבות שהוא לא הצליח. זה מה שנקרא חצי חשבון הנפש. אפשר לומר שזה לא נקרא כלל חשבון הנפש, אבל צריך להיזהר שלא לדבר מדי קיצוני, כי אז יהיה מדי קשה לקבלו.

חשבון הנפש אמיתי פירושו לבדוק לאחר מכן אלו דברים נעשו נכון ואלו דברים לא נעשו נכון. אבל אין זה צריך להיות תלוי בתוצאה, עד שנאמר: אם זה הצליח - סימן הוא שהכל נעשה נכונה, ואם זה לא הצליח - סימן הוא שהכל נעשה באופן בלתי נכון. מהתוצאה אפשר רק להריח קצת ולהבין אם השכינה היתה שם או לא, אבל הקב"ה הוא חנון ורחום, וגם כאשר היתה הצלחה גדולה, אין בזה כדי להוכיח שהדבר נעשה בשלימות. היו מקרים שהאדם פעל נכון והדבר לא קרה כי הוא לא היה צריך לקרות, והיו מקרים שהאדם לא פעל נכון והדבר קרה משום איזו סיבה שהיא, אם מחמת זכותו של מישהו שהיה שם, אם מחמת מזמור תהלים שנאמר, אם מחמת חשבונות אחרים. התיישב לאחר מכן ועשה חשבון - ברוך ה', היה מה שהיה. הבה נחשוב! דבר זה שעשינו היה נכון? אכן הרבה פעמים כשיש לאדם טענות, אתה יכול להבין מזה - אה, הוא צודק בטענותיו... למד את כל הפרטים שעשית ושלא עשית ללא כל קשר לתוצאה.

כל-כך התרגלנו שאם היה לאדם כשלון, הוא הולך לעשות חשבון הנפש... חורבן נורא הוא זה. ואם הוא כן עשה כסף, אם כן הצליח - אה, עכשיו נעשה חשבון... אתה רואה? כך צריך לפעול... חבל, כי כך אין מגיעים אל האמת.

בנים צדיקים הם תוצאה

סוגיא זו שייכת גם לענין חינוך הבנים, ונרחיב גם בענין זה בס"ד. בדרך כלל, כשהאדם זוכה לגדל את בנו ורווה ממנו נחת, הוא נתפס במחשבה טפשית שהוא עשה איזו פעולה נכונה. ובכן, לפעמים מדובר בטיפשות גדולה מאוד, כי הילד הוא סך הכל בן שמונה, ומה אתה כל-כך מרוגש מזה שהמלמד אמר לך באסיפת ההורים שהוא בלי עין הרע... נדבר אתך כשיהיה בן שבע עשרה. אך אנו מדברים גם כשהילד כבר בן עשרים וארבע או בן שלושים ושבע.

הדבר הזה נקרא תוצאה. אם הקב"ה הביא תוצאה משמחת, דבר ראשון צריך לעשות מה שהורה רבינו המחבר. צריך להודות לה' על התוצאה כי הוא זה שהביא אותה, ואף כי נניח שהקב"ה שתל באביו מחשבות נכונות של חינוך, ולכן דיבר נכונה אל בנו ואף הצמיד לו אברך שילמד אתו בערב ששה סדרי משנה, וכן הלאה, זה הכל רק משום שהקב"ה החליט שנסיונותיו יהיו בתחום אחר, או עם ילד אחר וכדומה, ולכן הזמין לו יותר הצלחה. התוצאה הזו היתה מגיעה בין כה וכה.

שנית, אם הקב"ה עזר והיה אברך שכל-כך תמך בו בשנות בחורו הקשות... ממש מן השמים... הוא כבר למד בישיבה והמלמד מכיתה ח' כל-כך הרים אותו... זה שלב ב'. שלב ב' הוא שהקב"ה הזמין לו אנשים טובים. הוא הזמין לו יהודים שבחרו בטוב להטיב לו... אפילו לא שילמתי לו לאותו אברך. הוא היה שם ונתן לו חיוך. אין לו מושג מה שהוא חולל בו... כן, תהיה יהודי, ותכיר בכך שהתוצאה היתה מגיעה בין כה וכה... היה כאן תהליך של דברים, כי הקב"ה מביא את התוצאה בסדר של צינורות, ואני מודה לה' על התוצאה ואז על הישיבה שקיבלה אותו לשנתיים ועל כל האנשים מסביב... האב מודה על זה, האב מכיר בכך שיש סדר של טוב. הרבה טוב הושקע בענין זה. ואם באמת היתה הצלחה, יש גם את הענין של מגלגלין זכות על-ידי זכאי. הוא מודה לכל אותם אנשים על שבחרו בטוב וההצלחה היתה יכולה לבוא על ידם.

תפקיד האב להיות זכאי

בנוסף לזה, יש גם את דברי ה'אור החיים' הק' בפרשת חיי שרה שהזכרנו לעיל. הקב"ה הלא הביא את ההורים למקום שיצטרכו לעסוק ב'ושננתם לבניך'. כך הוא בסדר הבריאה. בן בחר ה' שתהיה שם ותלמד אותו רוחניות, ואם כן צריך האדם לומר לעצמו כך: מה העבודה שלי? העבודה שלי היא להיות זכאי. אילו היה מדובר באברך זר שאינו יודע אם זה תפקידו או לא. יש ילד בבית הכנסת שמשתובב קצת, יש בחור'ל שאולי זקוק לחברותא בערב. האברך אינו יודע בבירור אם זה תפקידו ללמד את הילד או לא. הוא חושב על זה. הוא לוקח בחשבון גם את שלום ביתו. אבל אתם, האב והאם, הרי הוריו של הילד אתם, ואם כן הקב"ה בוודאי נתן לכם את התפקיד ללמדו שיש אלוקים בעולם וללמדו תורה ומצוות על כל פרטיות ודקדוקיה, ואם כן יש לכם תפקיד גדול להיות זכאים, כי אם לא תהיו זכאים, אף שיתכן שהתוצאה תגיע בלעדיכם, את תפקידכם לא תעשו. אתכם בניתי כצינורות, מדוע אם כן אינכם ממלאים את תפקידכם?

על כן מתפלל האדם תפילה נוראה לה': עזור לי שאוכל

להיות זכאי. עוזר לי שהשפע שאתה רוצה שיעבור דרכי אל הילד, יוכל באמת לעבור דרכי...

אין לך רשות להיפטר ממנו

זו נקודה נחוצה מאוד. **באמת נדרש הרבה מן ההורים שהשפע יוכל להגיע על ידם.** הנה האב עם תכונות נפשו וחולשותיו, אומר לעצמו: תשמע! בני אינו אוהב לשמוע ממני. זה דבר נורמלי. שאלתי ממחנכים ואמרו לי שככה זה... ובגלל כן, הוא משלם לאברך שידבר אתו. אין הכי נמי, תמיד זה דבר טוב, אבל שכחת שיש חלק גדול שאתה יכול לעשות. אינך רוצה, כי אתה רוצה להתחמק. אתה רוצה להיות עסוק בחיך האישיים ולא להקריב את חיך לבניך.

דבר טבעי הוא. כשאתה מדבר עם אנשים שלא חונכו על ברכי התורה והמצוות, או להבדיל עם גויים, הסיבה הראשונה שאינם רוצים להוליד בנים או הרבה בנים, היא משום שעבדא בהפקירא ניחא ליה. האדם אומר כך: יש לי מה לעשות בחיים שלי. ואם אני רוצה גם שיהיו לי ילדים טובים; אם כן, אשלם למישהו שיתעסק בזה.

זה לא עובד ככה. מוחך מכון באופן כזה: אני מאוד חפץ בתוצאה פלונית, אני מאוד רוצה ילדים טובים. כסף, דירה, לא כל-כך חשוב, אבל ילדים טובים על זה אני לא מוותר. בסדר, איך עושים את זה? אשלם כסף, אעשה סגולות, אולי ילך לי... לפעמים האדם בעל גאווה יותר גדול ובטוח שילך לו... אבל זה לא עובד ככה. הקב"ה מנהל את עולמו, ויש חשבונות שמים. אני יודע דבר אחד. **אני יודע שיש לי תפקיד להיות 'זכאי'. זהו תפקידי,** כי הקב"ה העמיד אותי כאן. בדומה למלמד עם תלמידו. הקב"ה נתן לי את התלמיד הזה? אני המלמד כאן. אינני יכול לומר: תכניס אותו לכיתה ד'. יש שם פחות ילדים. למה אני צריך להתמודד אתו? - אתה יכול אולי לדבר עם המנהל, אבל בדרך כלל בקשתך לא תתקבל. אם ילד זה נמצא אצלך - תטפל בו במסירות, כלומר, **תעשה ככל הדרוש בשביל להיות הצינור לילד הזה.**

בקשת טובה משוכן שמים

נחזור לדברי רבינו המחבר: **"אם יבקש ממנו מי שלמעלה ממנו" -** אם הקב"ה שהוא למעלה ממך, יבקש ממך טובה. **"יסבב לעשותו בכל לבו וישתדל להשלימו במצפוננו אם יזדמן לו ויהיה מי שמבקשו ראוי להשתדל לו בו".** הקב"ה ראוי שתשתדל בשבילו. הקב"ה ביקש ממך טובה. הוא ביקש ממך לחנך את הילד. אם כן תבין שאתה צריך להשקיע עצמך בזה עם כל הלב. **"ואחר כך יבטח על הא-להים בהשלמתו".** הוי אומר: אח"כ הוא אומר בלבו כך: אלמלא הקב"ה בעזרו אינו יכול לו, אבל אני יכול לנסות להיות 'זכאי'. אם הקב"ה לא יעזור לי, בוודאי לא אוכל, אבל אשתדל להיות 'זכאי'. ואז **"אם ישלימהו על ידו" -** אם באמת יש נחת מהילד, אני

מבין שהקב"ה הניח לי להיות צינור. איני יודע למה זכיתי, אבל זכיתי. **"יודה על זה".** לא על התוצאה, אלא על הזכות להיות צינור.

"ואם ימנע ממנו ולא יזדמן לו לעשותו, אל יאשים נפשו". אם ניסית והקב"ה הביא תוצאה אחרת, אל תיפול לאותו חור של האשמה עצמית. זה לא הולך ככה. האדם מתבונן לראות ומהרהר בתשובה, אבל הוא מבין שהתוצאה נגזרה מראש. זה לא הולך ככה שאם יש הצלחה - מודים על ההצלחה, ואם לאו - חוזרים בתשובה. לא! הקב"ה לא נתן לנו את הילדים אחרי שהזדככנו כבר. הוא נתן לנו אותם קודם לכן. **חז"ל** הלא אמרו **"בן ארבעים לבניה".** האברך בן השלושים ושש שמדבר עם בנו הבחור, אין לו עדיין את הבינה של בן הארבעים.

אכן זה הולך עם סדר. האדם עושה תשובה ומתקן עוד ועוד. אבל אל תיפול אל החור. **התפלל להיות 'זכאי', חזור בתשובה מתוך ידיעה שזהו עיקר תפקידך להיות 'זכאי', תנסה לשנות דברים, כי זה מה שהקב"ה רוצה.**

חינוך ללא פחד מהתוצאה

עוד בנוגע לחינוך, פעמים שהאדם אינו רוצה לומר או לעשות איזה דבר, כי הוא ירא מהתוצאה... אם אומר לבן מדי חזק 'לא' - הוא יחזיר מלחמה... חושבים מה תהיה התוצאה, ועל פי זה מחליטים אם לומר או לא לומר.

אמת נכון הדבר שהאדם צריך לשער אם הקב"ה רוצה שיאמר או לא, וכבר אמרו **חז"ל:** כשם שמצוה לומר דבר הנשמע, כך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע. האדם צריך לדעת מהי מצותו. אם לפי סדר הטבע, זה בוודאי יהיה דבר שאינו נשמע, מצותו שלא לומר. אבל זהו רק כדי לדעת מה תפקידו. אבל אם אתה מבין שהדבר הנכון הוא לעצור את בנך, זה שבנך צועק ואינו רוצה לקבל, זה כבר קשור לתוצאה. ובכן, אמור לעצמך: איני יודע מה תהיה התוצאה. התוצאה תלויה אך ורק בהקב"ה... אחרי שאני מכניע את עצמי ומנסה לשמוע מחכמים ממני... כמה הורים כל-כך פוחדים ואומרים: איני יודע מה תהיה התוצאה... עליהם **לדעת שתפקידם אינו להביא תוצאה, אלא לומר מה שצריך לומר.**

ליל הסדר, בכל בתי ישראל יושב האב בראש השולחן, מספר סיפור יציאת מצרים ומדבר דברי אמונה. האם מחשבותיך מטרידות אותך - נראה לך שהוא יקבל את מה שאדבר? אולי הוא יתעסק בדברים אחרים? לא! אין לך בעיה עם זה. אתה נכנס עם כל האומץ... יש היום מצוה לספר סיפור יציאת מצרים... אתה בא עם חיות ועוז ואתה מספר, **וה'אוהב ישראל'** אומר שסגולה מיוחדת יש בזה הלילה והדיבורים חודרים ללב הבנים.

מוצא את עצמך מגביה את קולך - עצור! אתה נכנס לפינה חולה.

התוצאה רק נותנת סימן

אבל זה שיש לו לאדם פחד ואינו רוצה לומר לבנו את האמת, פירושו שאינך בודק אם אתה עושה מה שצריך. אתה עסוק כל הזמן במעקב אחר התוצאה. התוצאה אינה בשליטתך. אם אתה לוקח מנסיוןך ומנסיונם של אחרים, זה רק כדי לעורר את חשיבתך.

משל לדבר: אתה מרגיש ריח של אש ושואל: משהו נשרף? אתה יורד למטה ורואה שאין כלום. אתה נוסע בדרך ופתאום מרגיש ריח מבאיש. אתה שואל: מה זה הריח הזה? ואומרים לך: עברנו כעת ליד לולים של תרנגולים. הכלל הוא שריח הוא דבר שגורם לך לחשוב איך לפעול, אך אין זה סימן שקובע לך - כך צריך לפעול.

אם היה לאדם כשלון או הצלחה, זה בחינה של ריח. אולי צריך לתקן משהו? אולי לא? אך אין זה בא לקבוע מסמרות, כאילו התוצאה היא סימן שאני עושה הכל נכונה, או התוצאה היא סימן ששום דבר אינני עושה נכון...

זה כל-כך מצוי אצל בני אדם, ואף מצד חכמת חיים זו הטעות הגדולה ביותר. כבר דיברנו על כך שמסתובב לו עולם ובו מאות אלפי אנשים שעולים ויורדים כ'יו'. כל חינוכו של האדם מבוסס על לא לעשות מה שאביו עשה עמו, ולכן יש לו את כל הבעיות ההפוכות, ואז בנו מחנך באופן ההפוך שלא לעשות מה הוא עשה עמו, וחוזר חלילה.

לא באופן כזה צריך לפעול. צריך לפעול לפי התורה. כלומר: עזוב את התוצאות. אתה אומר: בגלל שהתוצאה היתה שנפגעת כי קיבלתי סטירה - הילדים שלי לעולם לא יקבלו סטירה. זה לא עובד ככה. לא מסתכלים על התוצאה וקובעים על פיה מה נכון. מסתכלים על מה שנכון. המציאות היא שאנשים עושים טעויות והתוצאות אינן. התשובה היא: שזה יכול לשמש רק כריח. זה יכול לתת קצת סימן. צריך לעשות קצת יותר כך, צריך לעשות קצת יותר כך. אבל אין הפירוש שהכל תלוי במעשה ידי אדם.

מדובר בוודאי בסוגיא שעליה נאמר תן לחכם ויחכם עוד, אבל כשהאדם ירגיל עצמו לחשוב ולהתנהג נכונה בסוגיית

הכרת הטוב,
זה יעזור לו גם
לגבי כל שאר
העניינים לחשוב
כן.

מדוע יהיה הדבר שונה במצבים אחרים, אשר גם אז אתה צריך לבוא עם כל התוקף והעוז? עליך לומר: אני בא עם מדת הטוב של הקב"ה, ומדת הטוב של הקב"ה היא שאומר לו שהקב"ה מנהל את העולם ושאומר לו שכך וכך אסור לעשות. בשמחה. אני מגיע עם מדת הנצח של הקב"ה. מדת הנצח היא מדה שבאה ומנצחת את הרע. אני בא עם תפילה לה': עזור לי לדבר עם הילד. מה תהיה התוצאה? איני יודע. לא זו שאלתי. **שאלתי היא: האם נכון מה שאני עושה? האם אני 'זכאי' עכשיו? האם אני מדבר מתוך כעס? האם אני מדבר מתוך בהירות? האם אני מדבר מתוך ספיקות? האם אני מדבר מתוך כאב? אני מוסר עכשיו את התורה, אני מקיים עכשיו את תפקידי, אני מתדבק עכשיו במדתו של הקב"ה להטיב. אחר-כך, בטרם הוא עושה, הוא זוכר שאלמלא הקב"ה בעזרו אינו יכול.**

חינוך בלי להתפעל מהתגובה

ואז צריך האדם להתרגל שלא להתפעל מהצד השני... אז הילד אמה, אז הוא לא אמר; אז זה הצליח, אז זה לא הצליח... איך אתה יודע בכלל אם זה הצליח או לא? מה, בגלל שהילד הגיב בחוצפה?! אז מה? לא ככה זה עובד.

כשהאדם אומר כך: אינני הולך לעשות מה שנכון... זו הרי כל הסוגיא של חנופה... אינני הולך למחות בפלוגי על זה שהוא מדבר בתפילה, אינני הולך לעשות כלום, כי אני ירא שיסתכל עלי בעין עקומה ויחשוב עלי... פירושו של דבר שאינו ממלא את תפקידו ואינו עושה עצמו 'זכאי'.

האדם צריך להתבונן בתפקידו. בהמשך מביא רבינו המחבר שברצות ה' דרכי איש - גם אויבו ישלים אתו. ורואים זאת בחוש. כשאתה תלך עם הטוב ועם האמת ועם הטובה, גם אויבך ישלים אתך. הבעיה היא שהאדם מגיע עם חששות מהתגובה של הצד השני, ולפי זה הוא בונה את החלטתו אם כדאי לו לדבר או לא. **חישוב תגובתו של השני יכול לשמש רק בשביל לאמוד את רצון ה', כי אפשר שרצונו שעכשיו עדיין לא יאמר לו.** עכשיו זה לא הזמן המתאים. אין הכי נמי. אבל יש מספיק מצבים בחינוך וכדומה, שהזמן נכון לומר, אבל האדם מסתכל כל הזמן לעבר התוצאה.

מצוי הדבר אצל מי שאחד מילדיו סטה קצת שמאלה, שהוא נתקף בפחד, ומאז הוא מחנך את ילדיו האחרים בפחד גדול כשהוא שרוי תחת הרושם של מה שקרה.

אל תפחד! חינוך צריך להיות ממקום בריא. ואם אתה

קול הבינה

א"י 072.257.7726

ארה"ב 718.686.8300

בריטניה 0204.586.2115

בלגיה 03.300.0223